

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з навчальної дисципліни «Теорії та концепції особистості в ракурсі
юридичної психології»**
обов'язкових компонент освітньо-наукової програми
третього (доктор філософії) рівня вищої освіти

053 Психологія (юридична психологія)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол № 7 від 30.08.2023 р.

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол № 7 від 25.08.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол № 7 від 29.08.2023 р.

Розглянуто на засіданні кафедри
соціології та психології
Протокол № 8 від 15.08.2023 р.

Розробник:

Доцент кафедри соціології та психології, кандидат біологічних наук, доцент
Шахова О.Г.

Рецензенти:

1. Старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Воробйова І.В.

2. Професор кафедри педагогіки та соціології, доктор психологічних наук, доцент Мілорадова Н.Е.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 6	05 Соціальні та поведінкові науки; 053 Психологія, третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти підготовка доктора філософії 19.00.06 – юридична психологія	Обов'язкова компонента ОП Цикл дисциплін професійної підготовки Навчальний курс – 1 Семестр - 2 Вид контролю: екзамен
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 20; Семінарські заняття – 20; Практичні заняття – 0 Лабораторні заняття – не передбачено Самостійна робота – 80; Індивідуальні завдання: - 1 Курсова робота – не передбачено Реферати – не передбачено		Лекції – 12 Семінарські заняття – 12 Практичні заняття – 0; Лабораторні заняття – не передбачено; Самостійна робота – 96 Індивідуальні завдання: - 1 Курсова робота – не передбачено Реферати – не передбачено

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Програму навчальної дисципліни «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології» складено відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії спеціальності «Психологія» спеціалізації «Юридична психологія».

Мета викладання навчальної дисципліни «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології» - формування у здобувачів систематизованих теоретичних знань про соціально-психологічні чинники формування правової й кримінальної особистості, психологічні властивості особистості в аспекті правових відносин та навички використання одержаних знань у практичній діяльності в сфері права та наукових дослідженнях.

Курс має два **основні завдання**:

теоретично - методологічне, направлене на засвоєння здобувачами основних теоретичних концепцій щодо чинників та факторів формування правової й кримінальної особистості та розвиток здатності до системного психологічного аналізу ситуацій професійної діяльності в сфері права;

практичне - направлене на формування вмінь та навичок використання одержаних знань у практичній діяльності в сфері права та наукових дослідженнях (здатність виявляти особистісний аспект психологічних проблем

в галузі юридичної психології та знаходити шляхи його практичного вирішення; здатність до вивчення психологічних і кримінологічних характеристик, станів особистості засудженого, пов'язаних з ізоляцією від суспільства тощо).

Міждисциплінарні зв'язки: ОК.01 Філософія науки, ОК.02 Філософія права. Засвоєння матеріалу даної дисципліни створює теоретико-методологічні засади для вивчення дисципліни ВК.05 «Психологія кримінальної особистості і злочинної групи».

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні теорії та концепції формування нормальної, девіантної та делінквентної поведінки особистості;

вміти:

- розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики;
- проводити дослідження на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду;
- виокремлювати, систематизувати та розв'язувати актуальні психологічні проблеми, виявляти чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження;
- узагальнювати емпіричні та теоретичні дані, формулювати висновки, робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій;
- виявляти особистісний аспект психологічних проблем в галузі юридичної психології та знаходити шляхи його практичного вирішення;
- виокремлювати та аналізувати фактори, що пов'язані з формуванням злочинних мотивів та настановлень особистості, а також чинники утворення злочинного стереотипу поведінки;
- розробляти на підґрунті результатів теоретичного/емпіричного дослідження форми і методи впливу на засуджених, що сприяють їх підготовці до майбутнього вільного життя.

Заплановані результати навчання

Дисципліна спрямована на формування компетентностей та результатів навчання, наданих у таблиці.

Найменування навчальної дисципліни	Програмні компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
Теорії та концепції	I. Здатність розв'язувати	РН 1. Володіти

<p>особистості в ракурсі юридичної психології</p>	<p>комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики</p> <p>ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні на основі системного наукового світогляду.</p> <p>СК2. Здатність виокремлювати, систематизувати та розв'язувати актуальні психологічні проблеми, виявляти чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.</p> <p>СК4. Здатність узагальнювати емпіричні та теоретичні дані, формувати висновки, робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.</p> <p>СК11. Здатність виявляти особистісний аспект психологічних проблем в галузі юридичної психології та знаходити шляхи його практичного вирішення.</p> <p>СК12. Здатність до системного психологічного аналізу і оцінки ситуацій професійної діяльності в сфері права.</p> <p>СК16. Здатність до виокремлення та аналізу факторів, пов'язаних з формуванням злочинних мотивів та настановлень особистості, а також чинників утворення злочинного стереотипу поведінки.</p> <p>СК17. Здатність до вивчення психологічних і кримінологічних характеристик, станів особистості засудженого, пов'язаних з ізоляцією від суспільства.</p>	<p>концептуальними та методологічними знаннями в галузі психології, зокрема - юридичної.</p> <p>РН 2. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел на основі сучасних методологій наукової діяльності з використанням інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій.</p> <p>РН 3. Виокремлювати, систематизувати, розв'язувати, критично осмислювати та прогнозувати значущі психологічні проблеми, чинники та тенденції функціонування й розвитку особистості, груп і організацій на різних рівнях психологічного дослідження.</p> <p>РН 5. Знати та переосмислювати існуючі та \ або створювати (за потреби) нові теоретичні моделі та психологічні підходи до аналізу й інтерпретації одержаних результатів наукового дослідження.</p> <p>РН 6. Узагальнювати емпіричні та теоретичні дані, формувати висновки, критично і системно оцінювати результати науково-дослідної роботи, робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій; визначати перспективи подальших наукових розвідок.</p> <p>РН 13. Вміти аналізувати теоретичні і методологічні засади юридичної психології та концептуальні основи і функції діяльності психолога в правоохоронних органах.</p>
--	---	--

	СК18. Здатність розробляти на підґрунті результатів теоретичного/емпіричного дослідження форми і методи впливу на засуджених, що сприяють їх підготовці до майбутнього вільного життя.	РН 18. Розуміти та аналізувати фактори, пов'язані з формуванням злочинних мотивів та настановлень особистості, а також чинники утворення злочинного стереотипу поведінки.
--	--	---

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Предмет і основні завдання дисципліни: «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології».

1. Визначення об'єкту та предмету дисципліни. Історичний нарис розвитку проблематики особистості в юридичній психології. Поняття особистості у психології. Класичні теорії особистості. Класифікація теорій особистості за Мадді: моделі конфлікту, моделі самореалізації та моделі погодженості. Розширення меж теорії особистості: теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології. Теорії делінквентної поведінки.

Тема № 2. Біологічні теорії та концепції делінквентності.

Погляди Ч. Ломброзо на спадково-біологічні та сімейно-родинні чинники злочинності. Близнюковий метод вивчення спадкових факторів у формуванні схильності до делінквентності. Типології особистості Кречмера та Шелдона. Хромосомна гіпотеза агресії та злочинності Джекобса, Брандона та Мервіля. Гормональна теорія злочинної та агресивної поведінки.

Тема № 3. Підходи психології особистості до пояснення девіантної та делінквентної поведінки.

Психодинамічний підхід до тлумачення делінквентності. Психоаналіз З.Фрейда про вроджені джерела агресивної поведінки. Типологія особистості Ф.Рітмана: шизоїдний, депресивний, істеричний та компульсивний типи особистості, крайні варіанти яких характеризуються девіантністю та делінквентністю. Еволюційна теорія пояснення агресивної поведінки. Етологія К.Лоренца та «гідрравлічна модель девіантності». "Мисливська гіпотеза" агресивних нахилів людини американських палеоантропологів Уошберн і Ардрі.

Біхевіоральний підхід до тлумачення делінквентності. Б.Ф.Скіннер про поведінку як реакцію людини на відповідні стимули у зовнішньому середовищі. Когнітивний підхід до розглядання витоків делінквентної та девіантної поведінки.

Тема № 4. Соціально-психологічні теорії девіантності та делінквентності.

Специфіка підходу соціальної психології до причин делінквентності. Теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера. Теорія соціального навчання.

Конформізм і девиантність. Експерименти С.Аша. Деструктивне наслідування. Феномен Вертера. Деструктивне підпорядкування. Експерименти С.Мілграма. Девиантність масової поведінки (феномени соціальних агрегатів). Три рівні поведінки: особистісний, рольовий і масовий. Девиантність і рольова поведінка. Порушення правил рольової взаємодії і нездатність розшифровувати соціальні контексти.

Тема № 5. Соціологічні теорії та концепції делінквентності.

Специфіка соціологічного підходу до девиантності та делінквентності. Концепція соціальної аномії Е. Дюркгейма. Теорія соціальної напруги Р. Мертон. Субкультурна теорія делінквентності А. Коена. Типологія девиантних субкультур: кримінальна, протестна, відступаюча. Теорія конфлікту і девиантність. Теорія приклеювання ярликів. Первинна і вторинна девиантність. Теорія диференціальної асоціації. Віктимологія і теорія запобігання злочинним посяганням.

Тема № 6. Філософсько-гуманістичні концепції девиантності та делінквентності в психології.

Специфіка поглядів представників еґо-психології та гуманістичного підходу на природу девиантності та делінквентності. Еґо-психологія і гуманістична концепція особистості. Узагальнений образ нормальної («врівноваженої») людини. Погляди Е.Фрома на причини делінквентності. Погляди А.Маслоу на делінквентність. Логотерапія В.Франкла та екзистенціальний погляд на витоки девиантності.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми		Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
		Всього	з них:					
			лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
	Тема №1. Предмет і основні завдання дисципліни: «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології».	16	2	2	-	-	12	
	Тема№ 2. Біологічні теорії та концепції делінквентності	20	3	3	-	-	14	
	Тема № 3 Підходи психології особистості до пояснення девіантної та делінквентної поведінки	22	4	4	-	-	14	
	Тема № 4. Соціально-психологічні теорії девіантності та делінквентності.	22	4	4	-	-	14	
	Тема № 5. Соціологічні теорії та концепції делінквентності.	22	4	4	-	-	14	
	Тема № 6. Філософсько-гуманістичні концепції девіантності та делінквентності в психології	18	3	3	-	-	12	
	Всього:	120	20	20	-	-	80	Екзамени

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за модулями, змістовими модулями та темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	Всього	з них:	

		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема №1. Предмет і основні завдання дисципліни: «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології».	20	2	2	-	-	16	
Тема № 2. Біологічні теорії та концепції делінквентності	20	2	2	-	-	16	
Тема № 3 Підходи психології особистості до пояснення девіантної та делінквентної поведінки	20	2	2	-	-	16	
Тема № 4. Соціально-психологічні теорії девіантності та делінквентності.	20	2	2	-	-	16	
Тема № 5. Соціологічні теорії та концепції делінквентності.	20	2	2	-	-	16	
Тема № 6. Філософсько-гуманістичні концепції девіантності та делінквентності в психології	20	2	2	-	-	16	
Всього:	120	12	12	-	-	96	Екзаме н

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	Тема №1. Предмет і основні завдання дисципліни: «Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології»..		
	Семінарське заняття 1. Підготувати тези з питання: <ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте основні етапи розвитку знань про делінквентну поведінку. Класифікація теорій особистості за Мадді: моделі конфлікту, моделі самореалізації та моделі погодженості 		Основна: 1, 2, 3, 5. Допоміжна: 3, 7. Інтернет ресурси: 1, 4
	Тема 2. Біологічні теорії та концепції делінквентності.		
	Семінарське заняття Підготувати доповідь на тему: Використання типології особистості Кречмера та Шелдона в роботі психолога пенітенціарної системи. Практичне завдання. Визначити власний тип особистості за Кречмером та Шелдоном. Проаналізувати можливу наявність зв'язку між типом особистості та власною позицією по відношенню до закону.		Основна: 1, 3, 5, 6, 7. Допоміжна: 4, 7, 10. Інтернет ресурси: 1, 3, 4
	Тема №3. Підходи психології особистості до пояснення		

	девіантної та делінквентної поведінки	
	Семінарське заняття. 1. Підготувати тезу на тему: Типологія особистості Ф.Рітмана: шизоїдний, депресивний, істеричний та компульсивний типи особистості, крайні варіанти яких характеризуються девіантністю та делінквентністю.	Основна: 1, 2, 3, 5, 6, 7. Допоміжна: 2,3,7, 11 Інтернет ресурси: 1,4
	Тема № 4. Соціально-психологічні теорії девіантності та делінквентності.	
	Семінарське заняття. 1. Підготувати тези на тему: Порушення правил роліової взаємодії і нездатність розшифровувати соціальні контексти. 2. Придумати кейси для ілюстрації.	Основна: 6, 7. Допоміжна: 6, 8, 9 Інтернет ресурси: 1,4
	Тема № 5. Соціологічні теорії та концепції делінквентності.	
	Практичне заняття. Підготуватися до дискусії, обравши одну з теорій пояснення причин виникнення делінквентності: <ul style="list-style-type: none"> • Концепція соціальної аномії Е. Дюркгейма. • Теорія соціальної напруги Р. Мертон. • Субкультурна теорія делінквентності А. Коена. Опрацювання результатів та формування висновків.	Основна: 1, 6, 7. Допоміжна: 3, 7, 12. Інтернет ресурси: 1,4
	Тема №6 Філософсько-гуманістичні концепції девіантності та делінквентності в психології.	
	Семінарське заняття. Провести порівняльний аналіз поглядів гуманістичної психології (А.Маслоу) та екзистенціальної психології (В.Франкл) на витоки делінквентності.	Основна: 1, 6,7. Допоміжна: 3, 4, 7. Інтернет ресурси: 1, 4

5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання – Спираючись на отримані знання та вміння, створити власну концепцію, що пояснює причини формування девіантної особистості.

6. Методи навчання

Навчання з дисципліни проходить у формі: лекцій, практичних занять, а також самостійної та індивідуальної роботи. В процесі навчання використовуються наступні методи:

- мультимедійні лекції;
- метод проблемного викладання;
- інтерактивний метод;
- інтерактивний метод роботи в малих групах;
- метод моделювання,
- метод наукового порівняння,
- вирішення ситуативних завдань

Самостійна робота за кожною темою передбачає:

- конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій;
- вивчення наукової літератури за темою;
- роботу зі словниками та періодичними виданнями;
- виконання схематичних завдань, складання таблиць тощо.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль.

Питання для підсумкового контролю (екзамен)

1. У чому специфіка біологічного підходу до пояснення делінквентності?
2. Поясніть сутність «близнюкового методу». У чому його недоліки?
3. Охарактеризуйте сутність підходів Кречмера і Шелдона до пояснення поведінки, що відхиляється.
4. Яких результатів досягла в поясненні витоків відхилень поведінки гормональна гіпотеза?
5. У чому сутність психодинамічного підходу до людської поведінки?
6. На чому заснована створена Ріманом типологія особистості?
7. У чому проявляється девіантність шизоїдного типу за Ріманом?
8. У чому проявляється девіантність депресивного типу за Ріманом?
9. У чому проявляється девіантність нав'язливого типу за Ріманом?
10. У чому проявляється девіантність істеричного типу за Ріманом?
11. Поясніть сутність біхевіористського підходу до поведінки?
12. Що таке девіантність, згідно Скиннеру? Чи можливо усунути всі стимули, що сприяють девіантності?
13. Опишіть підхід когнітивної психології до девіантності.
14. У чому сутність соціально-психологічного підходу до аналізу девіантності?
15. У чому полягає принцип когнітивного дисонансу? Яким чином з його допомогою можна пояснити девіантність?
16. Як впливають на девіантність конформізм і підпорядкування авторитету?
17. Чим можна пояснити поведінку учасників експерименту Мілграма?
18. Що таке «соціальні агрегати» та у чому проявляється їх девіантність? Наведіть приклади з повсякденного життя.
19. Як пояснюється девіантність з позицій теорії рольового взаємодії? Що таке залишкові норми? Як вони порушуються?
20. У чому специфіка соціологічного підходу до аналізу девіантності?
21. Як описує девіантність теорія соціальної напруги?
22. Що таке субкультура і як вона впливає на девіантність та делінквентність?
23. У чому сутність теорії наклеювання ярликів?
24. Як описує та пояснює девіантність теорія конфлікту?

25. Як пояснює девіантність теорія диференціальних асоціацій? З якими психологічними теоріями пов'язаний цей підхід?
26. У чому сутність віктимологічного підходу до дедінквентної поведінки? Які види відхилень пояснює цей підхід?
27. Опишіть загальні риси гуманістичного напрямку в психології. В чому відмінність цього напрямку від інших психологічних теорій?
28. У чому сутність погляду его-психологічних теорій на делінквентність?
29. Опишіть підхід гуманістичної психології до девіантності.
30. У чому сутність екзистенціального підходу до девіантності? Що є критерієм нормальності в логотерапії В.Франкла?
31. Охарактеризуйте девіантну та делінквентну поведінку.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Оцінювання навчальної дисципліни проводиться за результатами поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль - 50 балів
- підсумковий контроль 50 балів.

Оцінка за поточний контроль складається з оцінювання аудиторної та результатів самостійної роботи здобувача.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни за семестр, визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені).

Здобувач вищої освіти має право на визнання результатів навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті, які поширюється на дисципліни обов'язкової та вибіркової компонент, що за тематикою та змістом відповідають як навчальній дисципліні загалом, так і її окремим розділам, темам, індивідуальним завданням (курсова робота, контрольна робота тощо), які передбачені робочою програмою (силабусом) конкретної навчальної дисципліни. (Посилання на Положення про порядок визнання в Харківському національному університеті внутрішніх справ **результатів** навчання (умінь, компетентностей) у неформальній та/або інформальній освіті

http://univd.edu.ua/files/generaldocs/non_formal_education.pdf

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи;
- оцінка роботи в малих групах.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни, рівень самостійної підготовки до занять.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить

оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (практичні) самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів, виконання практичних завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів,

становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Умови визначення навчального рейтингу здобувача, а також вимоги і критерії оцінювання деталізовані нижче.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ЗА СЕМЕСТР						
Види робіт	Кількість видів робіт		Максимум балів за 1 вид роботи		Разом	
	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма	Денна форма	Заочна форма
Робота на лекційному занятті	10	6	1	2	10	12
Робота на семінарському занятті	10	6	3	5	30	30
Індивідуальне завдання	1	1	10	8	10	8
Екзаменаційне тестування	1	1	50	50	50	50
Разом:					100	

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ		
Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Робота на лекційному занятті	1 (ден.) 2 (заоч.)	Всі лекції з даного курсу мають проблемно-дискусійний характер, отже максимальну оцінку за роботу на лекції отримують здобувачі, які постійно включені у дискусію.
	0,5 (ден.) 1 (заоч.)	Мінімальну оцінку отримують здобувачі, які не беруть участі у дискусії, втім демонструють уважність і не відволікаються від ходу лекції на сторонні справи.

	0	Здобувач не отримує оцінку, якщо не проявляє активності на занятті або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.
Робота на семінарському занятті	3 (ден.) 5-4 (заоч.)	<i>Робота на семінарському і практичному занятті оцінюється, виходячи з того, чи проводив здобувач <u>самостійну роботу</u> для підготовки до цього заняття (опрацювання наукових та інших інформаційних джерел для підготовки повідомлень, групових проєктів тощо), з урахуванням якості виконаної роботи.</i> Максимальну кількість балів здобувач отримує, якщо вільно оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою навчального курсу та якісно презентує свої наукові/інформаційні здобутки у вигляді повідомлення, бере активну участь у дискусіях на занятті, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере активну участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.
	2 (ден.) 3-2 (заоч.)	Здобувач отримує середню кількість балів, якщо оперує інформацією з декількох наукових та/або інформаційних джерел за відповідною темою курсу, під час заняття проявляє високу активність, бере участь у дискусіях, розгорнуто і обґрунтовано відповідає на поточні запитання викладача, бере участь у виконанні ситуативних завдань та розв'язанні проблемних ситуацій.
	1 (ден.) 1 (заоч.)	Здобувач отримує мінімальну кількість балів, якщо не проявляє високої активності під час заняття, втім демонструє уважність і не відволікався від ходу заняття на сторонні справи.
	0	Здобувач не отримує бали, якщо не проявляє активності на занятті, не бере участь у передбачуваних змістом цього заняття видах робіт або виконав завдання з порушенням вимог академічної доброчесності.
Індивідуальне завдання	9-10 (ден.) 8 (заоч.)	<i>Індивідуальне завдання передбачає виконання здобувачем письмової роботи за обраною темою, яка має науковий характер і ґрунтується на аналізі інформації не менш ніж з трьох наукових джерел.</i> Максимальну кількість балів отримують здобувачі, які демонструють належний рівень знань і розуміння теми, знайомство із основними тенденціями, виявляють аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Роботу оформлено відповідно до вимог.

	5-8 (ден.) 5-7 (заоч.)	Індивідуальне завдання виконано частково та потребувало доопрацювання. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
	1-4 (ден.) 1-4 (заоч.)	Виконано частково, доопрацювання не було здійснене, терміни порушені. Роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить фактографічні неточності та/або необґрунтовані судження.
	0	Завдання не виконано або виконано з порушенням вимог академічної доброчесності
Іспитове тестування	1-50	Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
		Оцінка	Пояснення
97-100 94-96 90-93	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
85-89 80-84			«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінена числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75-79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу засвоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, усі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінена мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками, або з однією–двома значними помилками.
70-74		D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу

65-69	Задовільно («зараховано»)		засвоєний частково , але прогалини не носять істотний характер, потрібні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконана , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60-64		Е	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , деякі практичні навички роботи несформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана або якість виконання деяких з них оцінена числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40-59	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу засвоєний частково , потрібні практичні навички роботи несформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконана , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки.
21-40			
1-20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу неосвоєний , потрібні практичні навички роботи несформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки.

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна:

1. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. - Вид. 2-ге , допов. Харків : Константа, 2020. 320 с.
2. Морозов О. М. Патопсихологічний аналіз особистості у правоохоронній практиці : Монографія К. : Атіка, 2009. 320 с.
3. Психологія у професійній діяльності поліції: навч. посіб. / [О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В.В. Сокурєнка; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 310-326.
4. Теорії та концепції особистості в ракурсі юридичної психології: навчально-методичний посібник / автори-укладачі: Д.В. Швець, О.Г. Шахова. О.О. Євдокімова. Харків, 2021. 126 с.

5. Юридична психологія : підручник / за заг. редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.
6. Corr P. J., Matthews G. (ed.). The Cambridge handbook of personality psychology. Cambridge University Press, 2020.
7. Ling S., Umbach R., Raine A. Biological explanations of criminal behavior. *Psychology, Crime & Law*. 2019. V. 25:6, 626-640, DOI: [10.1080/1068316X.2019.1572753](https://doi.org/10.1080/1068316X.2019.1572753)
8. Moore M. Psychological Theories of Crime and Delinquency. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 2011. V. 21:3. 226-239, DOI: [10.1080/10911359.2011.564552](https://doi.org/10.1080/10911359.2011.564552)
9. Shoemaker D.J. Theories of Delinquency: An Examination of Explanations of Delinquent Behavior. Oxford University Press, 2018. 400 p.
10. Thornberry T. Developmental Theories of Crime and Delinquency. Routledge, 2018. 539 p.
11. Zembroski D. Sociological Theories of Crime and Delinquency. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 2011. V 21:3. 240-254, DOI: [10.1080/10911359.2011.564553](https://doi.org/10.1080/10911359.2011.564553)

Допоміжна література:

1. Завойська О. Ю., Мачинська Н. І. Психологічні механізми учинення злочину. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 104-114.
2. Пакушина Л., Шелудько А. Стадії та рівні розвитку делінквентності особистості. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series" Pedagogical Sciences"*. 2018. №. 3. С. 95-100.
3. Попович О. В. Соціально-психологічна характеристика особистості злочинця. *Часопис Київського університету права*. 2012. №2. С. 313-316.
4. Шахова О.Г. Соціальна психологія особистості. Навчальний посібник. Харків: «Контраст», 2019. 116 с.
5. Швець Д. В. Наукові підходи до проблеми розвитку особистості у сучасних українських та зарубіжних психологічних дослідженнях / Д. В. Швець // Актуальні проблеми психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – Київ : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2016. – Т. 10 : Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія, вип. 29. – С. 207-219.
6. Швець, Д. В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія / Д. В. Швець, МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків: Майдан, 2018. - 518 с.
7. Юридична психологія в Україні: здобутки та перспективи: матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 24 квіт. 2015 р.). К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. 252 с.
8. DeLisi M. Race and (antisocial) personality. *Journal of Criminal Justice*. 2018. V. 59. P. 32-37. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2018.05.004>.
9. Montag C., Elhai J.D. A new agenda for personality psychology in the digital age? *Personality and individual differens*. V. 147. P. 128-134.
10. Peck D., Whitlow D. Approaches to Personality Theory. New York: Routhrige, 2019. 143 с.

11. Tremblay R. E. The prediction of delinquent behavior from childhood behavior: Personality theory revisited. Facts, frameworks, and forecasts. Routledge, 2017. P. 193-230.

Інтернет ресурси

1. Merydithhttps S. Personality Theories. First published: 20 November 2017. <http://doi.org/10.1002/9781118524275.ejdj0097>
2. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського (www.nbuv.gov.ua)
3. Пошукова система Google Академія (Google Scholar) - <http://scholar.google.com>
4. Шостко О. Ю. Біологічні та психологічні теорії пояснення злочинної поведінки неповнолітніх у США. Теорія і практика правознавства. 2015. Вип. 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2015_1_26